

Zpráva

**Hodnocení aplikace nejlepších dostupných
technik v oblasti působnosti Ministerstva
zemědělství pro kategorii zařízení
č. 6.4., 6.5. a 6.6.**

(podle Přílohy č.1 k zákonu č. 76/2002 Sb., o integrované
prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru
znečišťování a o změně některých zákonů v platném znění)

Brno 2007

Název	Hodnocení aplikace nejlepších dostupných technik v oblasti působnosti Ministerstva zemědělství ČR - pro kategorii zařízení č. 6.4, 6.5 a 6.6. (podle Přílohy č. 1 k zákonu č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů v platném znění)
Objednatel	Česká republika - Ministerstvo zemědělství Praha 1, Těšnov 17, PSČ 117 05 Odbor bezpečnosti potravin, environmentálního rozvoje a prevence znečištění IČO: 00020478

Důvěrnost, copyright a kopírování	Důvěrné sdělení. Tento dokument byl zpracován na základě Smlouvy o dílo č.11/IPPC/2007. Obsah nesmí být poskytován třetím stranám za jiných podmínek, než jak je uvedeno ve smlouvě.
Jednací číslo	PM/ED/300307
Zpráva číslo	300307/MZe/MZLU/IPPC
Status zprávy	Vydání 2
Zhotovitel	Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně Institut celoživotního vzdělávání ve spolupráci s Ústavem zemědělské, potravinářské a environmentální techniky Brno, Zemědělská 1, PSČ 613 00
Řešitelský tým zhotovitele	Dr. Ing. Petr Marada, prof. Ing. Jan Mareček, DrSc. Ing. Eva Krčálová.

	Jméno	Datum
Vypracoval	Dr. Ing. Petr Marada	10.04.2007
Revidovala	Ing. Eva Krčálová, Ing. Lucie Svobodová	10.04.2007
Schválil	Prof. Ing. Jan Mareček, DrSc.	10.04.2007

Obsah	1. Úvod 2. Základní informace o integrované prevenci v podmínkách zemědělství a potravinářství 3. Poskytování lidských zdrojů a kompetence personálu 4. Náležitost a vhodnost podmínek povolení 5. Vztah k jiným právním nástrojům 6. Vývoj v oblasti nejlepších dostupných technik 7. Všeobecná pozorování 8. Seznam základních použitých zkratk
--------------	--

1. Úvod

Zpráva byla vypracována na základě Smlouvy o dílo č. 11/IPPC/2007, příslušných právních požadavků a praktických zkušeností zhotovitele zastoupeného v technické pracovní skupině pro zařízení kategorie č. 6.5 přílohy č. 1 k zákonu č. 435/2006 Sb. Sb., úplné znění zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci), dále na základě zkušeností z implementace požadavků zákona o IPPC v podmínkách zařízení č. 6.4 a 6.6 přílohy č. 1.

K zajištění plnění povinností vyplývajících z článku 16 směrnice Evropské komise 96/61/ES o IPPC, z rozhodnutí Komise č. 2006/194/ES ze dne 2. března 2006, ze zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci, a z navazujícího vládního nařízení č. 63/2003 Sb., o způsobu a rozsahu zabezpečení systému výměny informací o nejlepších dostupných technikách byly na webovou stránku Ministerstva životního prostředí, oddělení IPPC <http://www.env.cz/ippc> do sekce aktuality (<http://www.env.cz/www/ippc.nsf/pages/aktuality> - „**Hodnocení aplikace nejlepších dostupných technik za rok 2006**“) umístěny podklady pro předání informací podle § 3 citovaného nařízení vlády. Konkrétně se jedná o:

- ROZHODNUTÍ KOMISE č. 2006/194/ES ze dne 2. března 2006 o zavedení dotazníku ke směrnici Rady 96/61/ES o integrované prevenci a omezování znečištění (IPPC);
- Dotazník k provádění směrnice 96/61/ES o integrované prevenci a omezování znečištění podle rozhodnutí Komise č. 2006/194/ES ze dne 2. března 2006;
- Vzor k odpovědi 2.1.- tabulka 1 a 2.

Zde § 3 výše jmenovaného nařízení stanovuje povinnost vyjmenovaných subjektů (Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo zemědělství, krajské úřady, Česká inspekce životního prostředí a CENIA – Úsek technické ochrany životního prostředí, oddělení IPPC a EIA) předat Ministerstvu životního prostředí v příloze specifikované informace v listinné podobě, a to nejpozději do 15. dubna běžného roku za předchozí kalendářní rok.

Ministerstvo životního prostředí podkladu využije pro souhrnné zpracování výsledků a jejich předávání podle § 29 písm. h) zákona o integrované prevenci.

Výsledky hodnocení aplikace nejlepších dostupných technik mají být předány za rok 2006, a to **do 15. dubna 2007**. MŽP zajistí zveřejnění výsledku hodnocení na stránkách <http://www.env.cz/ippc>.

Zhotovitel této dílčí zprávy pro MZe provedl syntézu informací dostupných především z pracovních jednání TPS zřízených MZe, 7. zasedání Fóra pro výměnu informací (13.11.2006), pracovních materiálů CENIA, publikací v odborném tisku, informací na portálech především MŽP, MZe, CENIA a praktických zkušeností z procesu IPPC.

V případě, že byly otázky podobné otázkám z předchozích dotazníků (2005, 2004), uvedli jsme předchozí odpovědi, pokud se situace nezměnila. Pokud došlo k novému vývoji či změně, v odpovědích jsme vše náležitě popsali - viz. Obecná poznámka Přílohy části 1 Dotazníku Rozhodnutí Komise č. K(2006) 598 ze dne 2. března 2006, o zavedení dotazníku ke směrnici Rady 96/61/ES o integrované prevenci a omezování znečištění (IPPC).

Podklady pro tvorbu dokumentu tvořily:

- Základní právní požadavky:
 - **Směrnice Rady č. 96/61/ES** ze dne 24. září 1996 o integrované prevenci a omezování znečištění
 - **Rozhodnutí Komise č. K(2006) 598** ze dne 2. března 2006, o zavedení dotazníku ke směrnici Rady 96/61/ES o integrované prevenci a omezování znečištění (IPPC).
 - **Zákon č. 435/2006 Sb.**, úplné znění zákona č. 76/ 2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci), v platném znění.
 - **Vyhláška č. 554/2002 Sb.**, kterou se stanoví vzor žádosti o vydání integrovaného povolení, rozsah a způsob jejího vyplnění.
 - **Nařízení vlády č. 63/2003 Sb.**, o způsobu a rozsahu zabezpečení systému výměny informací o nejlepších dostupných technikách.
- Informační zdroje:
 - Informační systém IPPC MŽP - www.env.cz/ippc
 - Informační portál IPPC - www.ippc.cz
 - Ministerstvo zemědělství – www.mze.cz
 - CENIA, česká informační agentura životního prostředí – www.cenia.cz
 - Výzkumný ústav potravinářský – www.vupp.cz
 - Výzkumný ústav zemědělské techniky – www.vuzt.cz
 - Ústav zemědělských a potravinářských informací - www.uzpi.cz
 - Čtvrtletníky EIA-IPPC-SEA – 2005, 2006 (číslo 1-4) vydalo MŽP ve spolupráci s CENIA, českou informační agenturou životního prostředí
 - Záписy z jednání TPS MZe

2. Základní informace o integrované prevenci v podmínkách zemědělství a potravinářství

Stěžejní normou, která v sobě obsahuje nové přístupy v ochraně ŽP, je **směrnice Rady 96/61/ES o integrované prevenci a omezování znečištění (IPPC)**. Stanovuje požadavky a podmínky pro rozvoj vybraných průmyslových a zemědělských činností (specifikovány v příloze č. 1 směrnice) tak, aby byl ve shodě s udržitelností životního prostředí. Směrnicí byla nastavena zcela nová pravidla pro povolování výrobních činností velkých průmyslových a zemědělských podniků. Poprvé se v ní objevily požadavky na **integrovaný přístup k omezování znečištění**. Základem integrované prevence v ochraně životního prostředí je přechod od složkové ochrany životního prostředí ke komplexnímu posuzování dopadu provozu konkrétních zařízení, přechod od masového využívání koncových technologií, které často pouze převádějí znečištění z jedné složky životního prostředí do druhé, k prevenci a **minimalizaci znečištění přímo u jeho zdroje**.

Do českého právního řádu byla směrnice implementována zákonem č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci), ze dne 5. února 2002. Zákon o integrované prevenci (dále jen zákon) vstoupil v platnost 1. 1. 2003 a byl již několikrát novelizován. Prováděcí předpisy k zákonu, které se vztahují k IPPC se týkají vzoru žádosti o vydání IP (vyhláška č. 554/2002 Sb.), systému výměny informací o nejlepších dostupných technikách (nařízení vlády č. 63/2003 Sb.) a integrovaného registru znečišťování (nařízení

vlády č. 368/2003 Sb. a vyhláška č. 572/2004 Sb.). V průběhu roku 2005 byla velmi intenzivně připravována další novela zákona, která zásadním způsobem upravila některé procesní kroky. Dne 1.6.2006 nabyl účinnosti zákon č. 222/2006 Sb., kterým se změnil zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci. 11.září 2006 byl publikováno úplné znění těchto právních předpisů jako zákon č.435/2006 Sb., o integrované prevenci. Těmito právními úpravami došlo k významným změnám.

K hlavním změnám patří především úprava přílohy č. 1, kde jsou vyjmenovány jednotlivé průmyslové činnosti, kterých se týká proces IPPC. V bodě 6.4. a) se za slova „než 50 t“ vložila slova „jatečně opracovaných těl“, v bodě 6.5. se slova „zneškodňování nebo zhodnocování zvířecích těl“ nahradila slovy „odstraňování nebo využití konfiskátů živočišného původu“ a v poznámce se slova „kapacity výstupů“ nahrazují slovy „prahové hodnoty“.

Dále došlo, v případě bezproblémového postupu v řízení, ke zkrácení lhůt pro vydání rozhodnutí. Z důvodu zjednodušení, urychlení procesu a nutnosti odstranění úředních bariér omezující dynamický vývoj průmyslového a zemědělského odvětví, byl definován rozdíl mezi podstatnou a nepodstatnou změnou na povoleném zařízení a stanoven zrychlený postup pro rozhodování o nepodstatné změně zařízení.

Další významné změny jsou uvedeny v následujícím přehledu:

- zařízením je stacionární technická jednotka, ve které probíhá jedna a více činností uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu, a jakékoli další s tím spojené činnosti, které po technické stránce souvisejí s průmyslovými činnostmi
- změna zařízení nahrazena změnou provozu
- žádost je možné podat v elektronické nebo elektronické a listinné podobě, bylo upuštěno od povinné elektronické podoby map a grafických podkladů
- pokud úřad v průběhu řízení dojde k závěru, že bez dalšího doplnění podkladů není možné pokračovat v řízení, vyzve provozovatele k doplnění; s tím musí být seznámeni všichni účastníci řízení. K doplnění úřad stanoví přiměřenou lhůtu. Po dobu doplňování podkladů se řízení přerušuje
- odborně způsobilou osobou mohou nově být jak právnické, tak fyzické osoby, včetně osob z jiného státu EU
- účastníci řízení (NGOs - nevládní neziskové organizace, občanská sdružení) se musí do řízení přihlásit v termínu do 8 dnů ode dne zveřejnění stručného netechnického shrnutí žádosti, oproti původním 30 dnům
- povolovací úřad si může vyžádat zpracování vyjádření odborně způsobilé osoby k aplikaci nejlepších dostupných technik nebo k celé žádosti; o tomto postupu neprodleně úřad informuje účastníky řízení
- odborně způsobilá osoba zašle vyjádření nejpozději do 45 dnů ode dne, kdy žádost obdržela
- úřad může do 5 dnů od uplynutí lhůty podle § 9 odst. 1 nebo v případě účasti odborně způsobilé osoby (podle §11 odst.1) do 5 dnů po obdržení vyjádření nařídit ústní projednání, může přizvat účastníky řízení
- úřad musí nařídit ústní jednání, požádá-li o to účastník řízení
- povolovací úřad musí o žádosti rozhodnout ve lhůtě 45 dnů ode dne, kdy musí poslat vyjádření příslušné správní úřady nebo po obdržení vyjádření odborně způsobilé osoby. Ve složitějších případech může odvolací orgán na žádost úřadu tuto lhůtu prodloužit o 45 dnů.
- stavební povolení nelze vydat bez pravomocného integrovaného povolení.

Integrovaná prevence se významně dotýká subjektů v zemědělství a potravinářství. Intenzivní chovy hospodářských zvířat (drůbeže, prasat), jatka, zařízení na zpracování mléka, zařízení na výrobu potravin a krmiv od určité definované výrobní kapacity a dále asanační podniky jsou povinny ke svému provozu získat integrované povolení do 30. 10. 2007. S ohledem na značný počet zařízení na území ČR musí jejich provozovatelé problematice IPPC stále věnovat náležitou pozornost.

Příloha č. 1 k zákonu č. 435/2006 Sb, o integrované prevenci, specifikuje kategorie činností, které jsou zařazeny pod proces integrovaného povolování. Stanovení konkrétní kategorie dle přílohy č. 1 k zákonu má zásadní význam pro celé následující povolovací řízení. Odvíjí se od něho povinnost podání žádosti o vydání integrovaného povolení. Rozhodujícím faktorem je stanovení kapacity a rozsahu zařízení.

Oblast zemědělství a potravinářství je v procesu integrované prevence a omezování znečištění vymezena následujícími kategoriemi dle přílohy č. 1 zákona:

Kategorie zařízení 6.4.

- a) jatka o kapacitě porážky větší než 50 t jatečně opracovaných těl denně,
- b) zařízení na úpravu a zpracování za účelem výroby potravin nebo krmiv,
 - z živočišných surovin (jiných než mléka), o výrobní kapacitě větší než 75 t hotových výrobků denně,
 - z rostlinných surovin, o výrobní kapacitě větší než 300 t hotových výrobků denně (v průměru za čtvrtletí),
- c) zařízení na úpravu a zpracování mléka, kde množství odebíraného mléka je větší než 200 t denně (v průměru za rok).

Kategorie zařízení 6.5.

Zařízení na odstraňování nebo využívání konfiskátů živočišného původu a živočišného odpadu o kapacitě zpracování větší než 10 t denně.

Kategorie zařízení 6.6.

Zařízení intenzivního chovu drůbeže nebo prasat mající prostor pro více než

- a) 40 000 kusů drůbeže,
- b) 2 000 kusů prasat na porážku (nad 30 kg), nebo
- c) 750 kusů prasnic.

Zařízení se podle zákona o integrované prevenci (§ 42, § 43, § 45) rozděluje na čtyři skupiny podle termínu, k jakému musí mít vydané integrované povolení. Konečným termínem pro obdržení integrovaného povolení u zařízení podle § 42 je 30. 10. 2007. Po tomto termínu nemohou být stávající zařízení spadající do působnosti zákona o integrované prevenci provozována bez platného integrovaného povolení.

Jedním z pilířů integrované prevence je aplikace tzv. nejlepších dostupných technik v průmyslových a zemědělských zařízeních. Pojem vychází z anglického „Best Available Techniques“ (BAT). BAT představují nejúčinnější a nejpokročilejší stádium vývoje činností a jejich provozních metod dokládající praktickou vhodnost určité techniky jako základu pro stanovení emisních limitů, jejichž smyslem je předejít vzniku emisí, a pokud to není možné, alespoň tyto emise omezit a zabránit tak nepříznivým dopadům na životní prostředí jako celek.

Systém výměny informací o BAT

Článek 16 směrnice o IPPC ukládá Evropské komisi povinnost organizovat mezi členskými státy a zainteresovanými odvětvími výměnu informací o BAT a monitorování jejich vývoje. Výsledky informací je Komise povinna jednou za tři roky zveřejňovat. Cílem tohoto systému výměny informací (SVI), který řídí Komise, je podpora povolovacího procesu resp. podpora úřadů odpovědných za vydávání integrovaného povolení. Tyto úřady musí být informovány o aktuálním vývoji BAT a odvozených emisních limitech, protože jim směrnice ukládá, aby k nim přihlížely při vydávání povolení.

Systém výměny informací o BAT je zaveden i v ČR. Fungují tzv. technické pracovní skupiny (TPS). V ČR je zřízeno 30 TPS, z nichž tři skupiny zřídilo Ministerstvo zemědělství. Do činnosti TPS je v současné době zapojeno několik desítek odborníků. Technické pracovní skupiny zajišťují přípravu podkladů pro příslušnou evropskou technickou pracovní skupinu (TWG – Technical Working Group), sledují vývoj nejlepších dostupných technik v příslušné oblasti v ČR a na úrovni Evropských společenství nebo mezinárodních organizací, navrhuji překladatele dokumentů BREF a poskytují odborné korektury překladu a návrh jeho odborného výkladu a používané odborné terminologie.

Účast zástupců technických pracovních skupin resortu MZe na „Fóru pro výměnu informací o nejlepších dostupných technikách“, které se konalo na podzim 2006 byla s ohledem na průběh pasivní.

Referenční dokumenty o nejlepších dostupných technikách (BREF)

Výsledek výměny informací je publikován v referenčních dokumentech BAT (BREF) a je postupně zveřejňován pro všechny sledované činnosti, které spadají do režimu IPPC. Jádrem každého BREF je popis BAT a příslušné emisní limity. BREFy mají být zohledňovány při určování BAT a z nich vyplývajících požadavků stanovovaných v rámci povolení. Koordinaci zpracování BREF provádí Evropská kancelář IPPC v Seville (European IPPC Bureau - EIPPCB), která je součástí společného výzkumného střediska - Joint Research Centre – Institute for Prospective Studies. Evropská kancelář IPPC je sekretariátem systému výměny informací. Na přípravě dokumentů BREF se podílí kromě zástupců Komise, členských a kandidátských států i zástupci průmyslových svazů.

BREF nejsou právně závaznými ani vymáhatelnými dokumenty, ale slouží příslušným orgánům k posouzení technologií příslušných agro potravinářských zařízení uváděných provozovatelem, povolující úřad k nim musí přihlídnout. Aktuálně dostupné relevantní BREF pro zemědělství a potravinářství uvádí tabulka 1.

Tabulka č. 1: BREFy pro zemědělství a potravinářství

Název BREF (název originálu) [kód]	Relevance pro kategorie	Poslední verze originálu	Poslední verze českého překladu
Referenční dokument o nejlepších dostupných technikách v průmyslu potravin, nápojů a mléka (Reference Document on Best Available Techniques in the Food, Drink and Milk Industries) [FM - FDM]	6.4.b), 6.4.c)	Srpen 2006	červen 2005* (Final Draft)
Referenční dokument o nejlepších dostupných technikách na jatkách a v průmyslu zpracovávajícím jejich vedlejší produkty (Reference Document on Best Available	6.4.a), 6.5.	Květen 2005 (schválený dokument)	Leden 2003*

Techniques in the Slaughterhouses and Animal By-products Industries) [SA]			
Referenční dokument o nejlepších dostupných technikách pro intenzivní chov drůbeže a prasat (Reference Document on Best Available Techniques for Intensive Rearing of Poultry and Pigs) [ILF]	6.6.a), 6.6.b), 6.6.c)	Červenec 2003 (návrh)	Červenec 2002**

Zdroj: www.ippc.cz, Maršák J., Frolka P. - Integrovaná prevence v oblasti zemědělství a potravinářství, MŽP, Praha 2006, odborné informace IPPC (MZe,VÚPP,VÚZT)

*Pozn. Oba BREFy pro kategorie 6.4 a 6.5 byly rozpracovány a přeloženy pro praktické účely v podobě metodických příruček a pokynů a jsou k dispozici na webu MZe a VÚPP – www.Mze.cz.

** Pozn. Konečná verze BREF pro kategorii 6.6 se zásadně nelišila od verze FD (Final Draft) a tudíž nevznikla potřeba pořizovat další překlad dokumentu v rámci duplicity. V praxi se používá poslední verze českého překladu FD z července 2002.

Současný stav integrovaného povolování v oblasti zemědělství a potravinářství

Stav integrovaného povolování od nabytí účinnosti zákona č. 76/2002 Sb, o integrované prevenci do konce kalendářního roku 2006 je popsán v tabulce č. 2 (zařízení kategorie 6.4., 6.5. a 6.6.). Ze zemědělských a potravinářských podniků, kterých se integrovaná prevence dotýká, jsou nejpočetnějšími zařízení intenzivního chovu drůbeže nebo prasat, tj. kategorie 6.6. a) a 6.6. b). To potvrzují i údaje uvedené v tabulce 2.

Tabulka č. 2 Stav integrovaného povolování do konce roku 2006 (Zdroj: Pracovní materiál CENIA, Praha 2007)

Dotazník podle rozhodnutí Komise č. 2006/194/ES pro rok 2006.

Typ zařízení podle činnosti uvedené v příloze I směrnice	Povolení pro NOVÁ ZARÍZENÍ (článek 4)		Povolení pro STÁVAJÍCÍ ZARÍZENÍ (čl. 5 odst. 1)							
	1. Počet nových zařízení provozovaných ke konci roku 2006	2. Počet povolení udělených do konce roku 2006	3. Počet stávajících zařízení provozovaných ke konci roku 2006	4. Počet povolení udělených podle článků 6 a 8 do konce roku 2006	5. Počet přezkoumaných, ale do konce roku 2006 neaktualizovaných povolení "před IPPC"	6. Počet přezkoumaných a do konce roku 2006 aktualizovaných povolení "před IPPC"	7. Případný počet nevyřešených povolení ke konci roku 2008 (v rozporu se směrnici)	8. Počet zařízení (1+3)	9. Počet žádostí o „podstatnou změnu“ zaznamenaných v průběhu roku 2006	10. Případný počet nevyřešených povolení ke konci října 2007 (v rozporu se směrnici)
6.4 a) Jatky	0	0	14	8	0	0	0	14	0	0
6.4 b) Úprava a zpracování potravin	0	0	20	6	0	0	0	20	5	0
6.4 c) Úprava a zpracování mléka	0	0	3	2	0	0	0	3	0	0
6.5 Odstraňování nebo zpracování těl uhynulých zvířat	0	0	5	4	0	0		5	1	
6.6 a) Intenzivní chov drůbeže	33	33	101	99	0	0		134	2	
6.6 b) Intenzivní chov prasat na porážku	10	9	76	61	0	0		86	4	
6.6 c) Intenzivní chov prasnic	4	4	22	18	0	0		26	1	
6.6 b), c) Intenzivní chov prasat na porážku a chov prasnic	2	2	26	23	0	0		28	2	
Celkem	49	48	267	221	0	0	0	316	15	0

Poznámky:

Všeobecná poznámka:

Tento formulář obsahuje údaje o počtu „zařízení“ podle čl. 2 odst. 3 a „povolení“ podle čl. 2 odst. 9 směrnice 96/61/ES. Počet zařízení a povolení nemusí být nutně shodný, protože podle čl. 2 odst. 9 se jedno povolení může vztahovat na část zařízení, celé zařízení nebo více než jedno zařízení. Počet povolení zahrnuje všechny povolení vydaná po datu převedení směrnice 96/61/ES do vnitrostátního práva, pokud jde o zařízení, která jsou na konci roku 2006 stále v provozu.

Na základě doplňujících informací odborně způsobilé osoby CENIA (zpracovatel největšího množství požadovaných vyjádření k podaným žádostem o vydání integrovaného povolení) bylo v České republice v období kalendářního roku 2006 podáno a na základě odpovídajícího řízení vydáno rozhodnutí pro následující počet zařízení jednotlivých skupin dotčených MZe:

Zařízení č.	6.5	podané	2
		rozhodnuté	2
	6.6.a	podané	73
		rozhodnuté	58
	6.6. b	podané	47
		rozhodnuté	31
	6.6. c	podané	11
		rozhodnuté	7
	6.6. b,c	podané	11
		rozhodnuté	11

Vzhledem k tomu, že mimo CENII se vyjadřují k žádostem o vydání integrovaných povolení i jiné odborně způsobilé osoby a dále přístup k informacím krajských úřadů z procesů podávání žádostí a následného vydávání rozhodnutí není systematický a úplný, lze výše uváděné údaje brát jako orientační.

Výklady zákona k problematice zemědělských zařízení

V rámci vrchního státního dozoru a metodické činnosti vydává MŽP výklady zákona, které reflektují situace vyskytující se v praxi. V současné době byly výklady zveřejněny na internetových stránkách CENIA (www.cenia.cz).

3. Poskytování lidských zdrojů a kompetence personálu

Dotčené subjekty měly těžkosti s prováděním směrnice 96/61/ES vzhledem k dostupnosti a kapacitě kompetentních zaměstnanců.

Potíže spočívaly v kumulaci funkcí u zaměstnanců (bezpečnostní technik, vodohospodář a odpadový hospodář v jedné osobě).

Problematická nebyla implementace požadavků zákona o IPPC v těch zařízeních, která řídila své procesy a související environmentální aspekty v souladu se standardy ISO 9001/14001.

Pokud nebyl v dotčených podnicích proces personálně zajištěn, byl nahrazován komerčními poradenskými službami, jejichž odborná kvalita se různila (některé byly paradoxně nekompetentní, poradenská služba byla vykonávána často diletansky, což vedlo k přerušení řízení a průtahům. Špatně vykonávané poradenství a nedostatek skutečných odborníků zapříčinily mnoho komplikací – „scestné“ informace mezi provozovateli se jen těžko vyvracely a vzniklé problémy zaměstnávaly další zúčastněné subjekty - MŽP, MZe a CENIA). Vzhledem k tomu, že integrovaná prevence je dynamický a multidisciplinární proces, jeví se velmi vhodné podpořit agropotravinářské subjekty formou akreditovaného poradenství. Za tímto účelem doporučujeme proškolení stávající akreditované poradce i v oboru integrované prevence a omezování znečištění životního prostředí a následně prosadit dotační podporu tohoto potřebného poradenství.

4. Náležitost a vhodnost podmínek povolení

Obecné zásady určení nejlepších dostupných technik (obecně závazná pravidla nebo konkrétní pokyny pro příslušné orgány)

Postupuje se podle přílohy IV SMĚRNICE RADY 96/61/ES, resp. podle přílohy č. 3 zákona č. 435/2006 Sb. – Hlediska pro určování nejlepších dostupných technik, dále podle schváleného BREF a s přihlédnutím k návrhu BREF.

Platné právní požadavky, správní řízení, odvolací řízení - zákonná ustanovení (§13 odst. 4 a §14 odst. 3) doslovně určují rámec pro stanovování emisních limitů (EL), jenž je v souladu s čl. 9 odst. 3 Směrnice o IPPC. V praxi jsou hodnoty EL stanoveny dle složkové legislativy, příp. zpřísněny dle doporučení BREF nebo jiných referenčních dokumentů, ukazatelů (EL zpřísněné v návrhu daném v žádosti provozovatelem nebo zpracovatelem žádosti, posouzením s obdobnými referenčními technologiemi příp. garancemi výrobců technologie). EL nesmí být vyšší než je dáno složkovou legislativou.

Jednotlivé navržené podmínky ve vyjádření zohledňují složkovou legislativu, ale mohou jít nad rámec složkové legislativy, případně jsou navrhovány podmínky vycházející ze specifických podmínek daných zařízení, regionem, případně zohledněním dle doporučení

BREF. Za účelem kvalitního zpracování vyjádření jsou pracovníci CENIA a krajských úřadů individuálně vzděláni v problematice BAT, legislativy v oblasti ŽP a správním řádu.

Zákon o integrované prevenci v § 2 „Základní pojmy“ definuje nejlepší dostupné techniky v dalších ustanoveních stanovuje povinnosti v této oblasti pro další instituce, v § 29 pro Ministerstvo životního prostředí, v § 30 pro Ministerstvo průmyslu a obchodu, v § 31 pro Ministerstvo zemědělství, v § 33 pro Kraje, v § 34 pro Českou inspekci životního prostředí. V příloze č. 3 k tomuto zákonu jsou stanoveny „Hlediska pro určování nejlepších dostupných technik.“

Vyhláškou č. 554/2002 Sb., kterou se stanoví vzor žádosti o vydání integrovaného povolení, rozsah a způsob jejího vyplnění jsou stanoveny povinnosti provozovatelů zařízení porovnat a vyhodnotit soulad s nejlepšími dostupnými technikami pro kategorii zařízení definovaného přílohou č. 1, spotřebu surovin, energetickou účinnost, emisní parametry zařízení, odborné vzdělávání pracovníků a monitoring emisí.

Nařízení vlády č. 63/2003 Sb., o způsobu a rozsahu zabezpečení systému výměny informací o nejlepších dostupných technikách stanoví povinnosti orgánů státní správy k zabezpečení systému výměny informací o nejlepších dostupných technikách a rozsahu výměny informací. K naplnění tohoto ustanovení bylo založeno „Fórum pro výměnu informací o nejlepších dostupných technikách“, v němž jsou zastoupeni i odborníci resortu Ministerstva zemědělství a jeho organizací.

Způsob užívání informací zveřejňovaných Evropskou komisí podle čl. 16 odst. 2 směrnice o IPPC nebo mezinárodními organizacemi, obecně nebo v konkrétních případech při určování nejlepších dostupných technik

Výměna informací a ostatní ustanovení čl. 16 směrnice 96/61/ES je na národní úrovni prováděna v rámci meziresortních jednání (MŽP, MZe, MPO). V oblasti působnosti Ministerstva zemědělství je koordinována v rámci hlavní TPS (experti všech tří resortních kategorií) a probíhá na úrovni tří TPS a jejich zástupců ve Fóru výměny informací ustaveném při Ministerstvu průmyslu a obchodu.

Za účelem podpory implementace právních požadavků z oblasti IPPC byla rozvinuta široká meziresortní odborná spolupráce a významná kooperace s nevládními resortními organizacemi. K tomuto procesu bylo využito především těchto subjektů:

- Ústav zemědělských a potravinářských informací (ÚZPI)
- Agrární komora ČR
- Potravinářská komora ČR

Systém výměny informací o BATech je možno rozdělit na systém odborných informací v jednotlivých kategoriích prostřednictvím Sevilly na mezinárodní úrovni a na systém metodického využívání BATů při projednávání žádostí o IP. Tyto dvě zcela rozdílné polohy Fórum pro výměnu informací o BATech je ještě neidentifikovalo.

Ministerstvo životního prostředí akceptovalo návrh MZe a potvrdilo členství Dr. Ing. Petru Maradovi a Ing. Martinu Olšanovi v technické pracovní skupině pro jatka a zpracování vedlejších živočišných produktů (TWG „Slaughterhouses and animal by-products“). Tito figurovali jako zástupci ČR v seznamu členů technických praktických skupin, který je dostupný na internetových stránkách EIPPCB Sevilla. Za technickou pracovní skupinu pro potraviny, nápoje a mléko byl jmenován ing. Aleš Chrenka. Za technickou pracovní skupinu pro intenzivní chovy hospodářských zvířat byl za ČR delegován ing. Martin Dědina, PhD.

Využití informací, zveřejňovaných Evropskou komisí podle čl. 16 odst. 2 směrnice o IPPC, jako zdroje informací pro určování hodnot emisních limitů, ekvivalentních parametrů a technických opatření, založených na nejlepších dostupných technikách

Nejsou známy informace o tom, že Komise organizuje mezi členskými státy a mezi zainteresovanými zemědělskopotravinářskými odvětvími výměnu informací o nejlepších dostupných technikách, o souvisejícím monitoringu a jejich vývoji. Dosud je využíván pouze omezeně proces probíhající v TWG Sevilla a materiály BREF, které docházejí a jsou překládány a používány pro vyplňování žádostí o vydání integrovaného povolení. Jiné subjekty používají i jiné materiály z Phare projektů a závěrů CENIA. Povolovatelé bohužel s informacemi o BAT příliš nepracují.

Emisní limity uváděné do formuláře žádosti dle Vyhlášky ze dne 16. prosince 2002 č. 554/2002 Sb., kterou se stanoví vzor žádosti o vydání integrovaného povolení, rozsah a způsob jejího vyplnění, odpovídají příslušným národním právním požadavkům a jsou podle předpisu ve stanovených kapitolách porovnávány s parametry nejlepších dostupných technik, kde jsou také zdůvodňovány případné rozdíly.

Dostupné reprezentativní údaje o hodnotách emisních limitů pro jednotlivé kategorie podle přílohy č. 1 zákona o integrované prevenci, případně nejlepší dostupné techniky, z nichž jsou tyto hodnoty odvozeny.

Veškeré emisní limity byly odvozeny z platných složkových právních předpisů – viz výše. Emisní limity byly stanoveny ve většině případů na základě dlouhodobých experimentů a měření (především u zařízení intenzivních chovů hospodářských zvířat)

Systematické a cílené soustředování reprezentativních údajů a jejich vyhodnocování dle příslušných kategorií zatím neprobíhá (vyjma potravinářství – kategorie č. 6.4, kde tyto porovnání sleduje CENIA a další subjekty).

Jiné podmínky povolení, které byly stanoveny, kromě hodnot emisních limitů

Ve všech případech jsou emisní limity posuzovány podle platné české legislativy, zejména podle složkových zákonů. Jsou doplněny technickými opatřeními „realizovaná a plánovaná opatření“ jako například „účinnější využití a úspory energií“, nebo „opatření k předcházení vzniku, případně omezení emisí a předcházení negativních vlivů na životní prostředí“, „opatření k úspoře a zlepšení využití surovin“ a podobně.

Ve vyjádření byla vždy snaha navrhnout přísnější limity, zvláště pokud měření prokázalo, že zařízení je schopno hodnot dosahovat. Kraje Jihomoravský, Vysočina, Karlovarský, Olomoucký, Pardubický a Moravskoslezský byly této praxi většinou nakloněny. Složkových předpisů se držely zejména kraje Jihočeský a Středočeský.

Výjimečně byly emisní limity stanovené pouze dle složkových předpisů určeny na základě konkrétních rozhodnutí místně příslušných orgánů státní správy.

Ekvivalentní parametry a technická opatření, které nahrazují hodnoty emisních limitů

Jedním z případů, kde jsou stanoveny emisní limity jinou cestou, jsou smlouvy mezi provozovateli zařízení a provozovateli čistíren odpadních vod, respektive provozovateli kanalizačních řádů.

Podmínky týkající se ochrany půdy a podzemních vod, nakládání s odpady, efektivního využívání energie, požadavky na monitoring vypouštění znečišťujících látek, prevence havárií a omezování jejich následků, opatření vztahující se na mimořádné provozní podmínky a uvádění stanoviště do původního stavu po definitivním ukončení činnosti

Požadavky tohoto ustanovení jsou zabezpečeny vyhláškou ze dne 16. prosince 2002 č. 554/2002 Sb., kterou se stanoví vzor žádosti o vydání integrovaného povolení, rozsah a způsob jejího vyplnění. Požadavky jsou uvedeny v žádosti v kapitole „Charakteristika stavu a ovlivnění dotčeného území“, dále pak v kapitole, která řeší „palivo - energetickou bilanci“ včetně zdrojů, využití energií, specifických spotřeb, úspor a porovnání s nejlepšími dostupnými technikami. Samostatně je řešen monitoring a vše, co s ním souvisí. Vypouštění znečišťujících látek je ošetřeno požadavkem kapitoly „Odpadní vody“.

Prevence havárií a omezování jejich následků řeší požadavek příloh na příslušné dokumenty vztahující se k této oblasti a ke konkrétnímu zařízení.

Totéž se týká mimořádných podmínek provozu, pozornost je věnována zejména kapitole „Ukončení provozu zařízení, odstranění/využití zařízení a jeho náplní, rekultivace příslušné lokality“. Podmínky, které zahrnují opatření, aby po úplném ukončení činnosti bylo možné zabránit jakémukoli riziku znečištění a bylo možné místo ukončeného provozu navrátit do uspokojivého stavu, jsou v každém povolení zohledňovány. V případě ukončení provozu bylo jejich plnění požadováno a byly stanoveny další rozšířené a upřesňující podmínky v rámci řízení o podstatné změně zařízení.

Podmínky týkající se systémů environmentálního managementu

V praxi provozovatelů, především potravinářských podniků, se postupně zavádějí požadavky norem ISO řady 14000 a vytváří se způsob řízení respektující principy prevence, integrace, omezování rizika u zdroje a uplatňování BAT v duchu zákona o IPPC.

Z důvodu minimálního zavádění požadavků systémových norem v podmínkách managementů asanačních podniků byla v rámci funkčního úkolu MZe pro rok 2005 vypracována metodika pro implementaci systému environmentálního managementu přímo v podmínkách asanačních podniků, v roce 2006 byl navržen funkční úkol ve věci implementace systému environmentálního managementu přímo v asanačních zařízeních.

Provozovatelé chovů drůbeže mají zaveden systém environmentálního managementu dle ISO 14 001:04 a systém kritických bodů HACCP vyjímecně (tento je běžný u výrobců krmiv, potravin a asanačních podniků). Jeden provozovatel chovů drůbeže má navíc k těmto dvěma předchozím systémům zaveden systém managementu kvality dle ISO 9001:00, EMS/EMAS a realizuje projekt čistší produkce.

Situace v intenzivních chovech hospodářských zvířat se nezměnila – standardy specifikující nejlepší dostupné techniky pro environmentální management se užívají minimálně. V zařízeních potravinářských výrobních (kategorie 6.4) se na trendu v zavádění těchto dobrovolných nástrojů negativně promítlo ukončení podpory implementace a certifikace/ověřování systémů environmentálního managementu ze zdrojů poskytovaných MPO a MŽP.

V roce 2006 nebylo podpořeno uplatnění tohoto progresivního způsobu environmentálního řízení zařízení žádným dotačním titulem MZe.

5. Vývoj v oblasti nejlepších dostupných technik

Učiněné kroky za účelem možného sledování a informování příslušných úřadů o vývoji v oblasti nejlepších dostupných technik

Ve spolupráci s MZe, odborem bezpečnosti potravin, environmentálního rozvoje a prevence znečištění byla zajišťována činnost samostatných technických pracovních skupin, které garantují tyto organizace:

- pro oblast BREF pro kategorii zařízení č. 6.4 a), b), c) přílohy č. 1 zákona - příspěvková organizace Výzkumný ústav potravinářský Praha,
- pro oblast části BREF pro kategorii zařízení 6.5 přílohy č. 1 zákona - Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně a
- pro oblast BREF kategorie zařízení 6.6 a), b), c) - Výzkumný ústav zemědělské techniky v Praze

Pracovní skupiny zajišťovaly v roce 2006 na základě funkčních úkolů odpovídající informační kampaň o BAT (Semináře o nových trendech v ochraně životního prostředí, celoživotní vzdělávání v oboru Integrované prevence a integrovaného managementu realizované MZLU, seminář pro zástupce Českomoravského sdružení organizací zemědělského zásobování a nákupu, cílené prezentace o BAT s VUZT a jiné).

Na základě požadavků MZe byla organizací CENIA vypracována analýza BATů využívaných v kategorii zařízení 6.6. Úkol zpracovaný organizací CENIA, informuje o praktickém naplňování požadavků IPPC v chovech prasat a drůbeže. Úkol je zpracován velmi srozumitelně a přehledně. Problémem se ukazuje oblast skladování exkrementů a nedostatek bioplynových stanic. Práce přináší první výsledky, které dříve neexistovaly. Z debaty vyplynulo, že podobná analýza by se měla realizovat i pro kategorii 6.4 a 6.5.

V roce 2006 bylo plánováno další podrobné rozpracování dokumentů BREF na podmínky českého zemědělsko potravinářského komplexu a jejich propagace mezi provozovateli zařízení. K těmto materiálům mají provozovatelé přístup prostřednictvím internetu.

Zákon o integrované prevenci stanoví v § 27 principy systému výměny informací o nejlepších dostupných technikách, který doplňuje Nařízení vlády č. 63/2003 Sb., o způsobu a rozsahu zabezpečení systému výměny informací o nejlepších dostupných technikách.

Současná technická a environmentální úroveň analyzovaných zemědělských zařízení v ČR umožňuje splnit kriteria BAT ve většině případů dodržováním složkových zákonů.

Investičně náročné bude zejména dodržování požadavků nitrátové směrnice, kritérií BAT pro zpracování exkrementů drůbeže a prasat a uplatňování snižujících technologií omezujících emise amoniaku, pachových látek (asanační podniky) a dalších látek.

Uplatňování vědeckého pokroku a změn vědeckých poznatků se projevuje zejména ve využívání automatických systémů krmení, klimatizace, třídění, prosvěcování, označování a balení vajec a v zavádění národních BAT.

Požadavek na dokumentaci a vedení záznamů se jeví nejčastěji neplněnými BAT, ačkoliv jde finančně o nejméně náročné BAT.

BAT snižující spotřebu vody a energie jsou běžně využívané kromě finančně náročné rekuperace tepla ze stájí drůbeže.

Úsporu surovin – krmiv, vody, vitamínů, minerálních látek, léčiv přináší využívání počítačových jednotek a medikátorů v chovech drůbeže i prasat a přechod na tekuté krmení v chovech prasat.

Časově nejdostupnějšími BAT jsou zásady správné zemědělské praxe, nejdelší dobu zavedení vyžadují BAT s vysokými finančními náklady.

Emise amoniaku do ovzduší nepřekračují stanovené limity, což koresponduje s faktem, že Česká republika již splňuje hodnoty národních emisních stropů pro amoniak pro rok 2010 podle Göteborgského protokolu.

Dílčím problémem se jeví problematika stanovení optimálního rozsahu monitorovacích povinností. Jedná se o jeden z „tradičních problémů“ řešených v rámci povolovacího procesu. Je zjevné, že jednou z příčin je i dosud malé využívání „horizontálních“ referenčních dokumentů, a to ve všech fázích povolovacího procesu.

Doporučujeme:

- Provést závěrečnou analýzu BAT v rámci všech zařízení v gesci MZe za celé sledované období podávání žádostí o vydání IP (v termínu po 30.10.2007)
- Soustředit se na prosazení národních BAT – BATNEEC mezi BAT
- Zajistit transfer informací z oblasti tzv. průřezových BREFů a tyto důsledně aplikovat v rámci povolovacího procesu a řízení environmentálních aspektů
- Navrhnout a ověřit snižující technologie se zaměřením na další environmentální aspekty

6. Vztah k jiným právním nástrojům

Vnímání účinnosti směrnice v porovnání s jinými environmentálními nástroji Společenství

Platí stejně jako v roce 2005 tak i v roce 2006, že se v oblasti výroby potravin, nápojů a krmiv, dále v zařízeních pro zneškodňování nebo zhodnocování zvířecích těl a živočišného odpadu a v oblasti intenzivních chovů drůbeže nebo prasat, žádné rozpory s ostatními environmentálními nástroji Společenství nevyskytly a ani nebyly podrobně zkoumány.

Stále problematické se však jeví nakládání s vedlejšími živočišnými produkty v podmínkách nově vznikajících bioplynových stanic a kompostáren.

Obecně však můžeme konstatovat, že s průběhem povolovacího procesu nemá potíže provozovatel, který včas kontaktuje příslušný KÚ a konzultuje s ním, příp. na jeho doporučení s CENÍÍ, celou přípravu žádosti.

Většinou bez problémů probíhá povolovací proces tam, kde byla dobře zpracována EIA. Provoz, který má zaveden systém dle norem ISO řady 9000 a ISO 14000, či jiný systém, je lépe připravený na celý proces integrovaného povolení.

Pokud provozovatel nespolupracuje v průběhu celého procesu s příslušnými úřady a neřeší problematické body žádosti v průběhu řízení o vydání integrovaného povolení, většinou se celý povolovací proces prodlužuje.

Jestliže provozovatel nechťel projednat s CENÍÍ návrh vyjádření, vždy to bylo kontraproduktivní a mělo to negativní důsledky.

Většině provozovatelů se jeví povolovací proces jako zdoluhavý, ale často mnozí přiznávají, že je proces integrovaného povolování donutil systematicky uspořádat celou provozní dokumentaci, včetně všech složkových povolení. Novelou zákona se sice celý průběh povolovacího procesu může zkrátit, ale podcení-li provozovatel či zpracovatel žádosti přípravnou fází celého procesu, může být po účinnosti novely zákona celé povolovací řízení pro něj stejně nebo i více zdoluhavé a komplikované, viz. odst. 5 § 3 novely zákona.

Projednávání povolení, včetně změnových řízení, na jednom odboru KÚ má své výhody. Svě výhody má i ústní jednání o žádosti, kde se většinou dohodnou konečné podmínky integrovaného povolení.

Proces integrovaného povolování je procesem dynamickým, rychle se vyvíjejícím, jehož pravidla se všichni zúčastnění učili „za pochodu“, ale zároveň je to proces s přesně stanovenými mantinely.

7. Všeobecná pozorování

Prováděcí problémy, které vedou ke vzniku obav

Žádost o vydání IP (dle vyhlášky č. 554/2002 Sb.) přes množství informací často neobsahuje nebo nelze kvalifikovaně zhodnotit dopad provozu zařízení na životní prostředí v dané lokalitě. U nových zařízení, zvláště u průmyslových zón nelze zhodnotit dopad provozu zařízení v kontextu celé zóny. Jedním z nejproblematictějších bodů bývá i ovlivnění z hlediska vnější i vnitřní dopravy, ovlivnění v rámci regionu. Stejně problémy bývají i u změnových řízeních – rozšíření technologie, změna technologie. Implicitně se zřejmě předpokládá, že hodnocení dopadů bylo provedeno v dokumentaci EIA.

Směrnice IPPC požaduje stanovení BAT. Zákon 435/2006 Sb., a vyhláška č. 554/2002 Sb., požadují porovnání s BAT. Pro zařízení tak nejsou stanoveny nejlepší dostupné techniky v návaznosti na komplexní ochranu životního prostředí v dané lokalitě, ale jsou uplatňovány EL zejména složkovou legislativou;

Vymezení zařízení – legislativně v hodnoceném období může v podstatě provozovatel vymezit rozsah zařízení, často nejsou zahrnuty koncová zařízení na čištění odpadních vod, vypouštění do kanalizace a limity nejsou nastaveny v IP, velké provozy nepodávají jednotlivé žádosti v stejném časovém úseku – nelze pak zhodnotit dopad celého provozu na životní prostředí.

Rozhodnutí ČIŽP o kategorizaci zdrojů znečišťování ovzduší a z toho vyplývající povinnosti provozovatele jsou někdy v rozporu se závaznými podmínkami IP navrhovanými CENIA ÚTOŽP a KÚ.

Vážným problémem se jeví uplatnění zákona o IPPC v podmínkách bioplynových stanic a kompostáren (kategorie 6.5.). MŽP analyzovalo dotčené subjekty tímto právním předpisem a zjistilo, že cca 40 kompostáren a cca 50 bioplynových stanic by mělo zažádat prostřednictvím svých provozovatelů o vydání integrovaného povolení (viz. Seznam kompostáren a bioplynových stanic, výklad MŽP, Maršák, 2007)

8. Seznam základních použitých zkratk

BAT	Nejlepší dostupná technika
BREF	Referenční dokument o nejlepších dostupných technikách
BATNEEC	Národní nejlepší dostupná technika
EMS	Systém environmentálního managementu
EMAS	Systém environmentálního managementu a auditu
HACCP	Systém analýzy rizik a stanovení kritických kontrolních bodů
IP	Integrované povolení
IPPC	Integrovaná prevence a omezování znečištění, anglická zkratka pro integrovanou prevenci a omezování znečištění (Integrated Pollution Prevention Control)
ISO	Označení norem vydávaných Mezinárodní organizací pro standardizaci
EIA	Posuzování vlivů na životní prostředí
KÚ	Krajský úřad
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
OPVI	Odbor posuzování vlivů na životní prostředí a IPPC
OL	Odbor legislativní na MŽP
SVI	Systém výměny informací
TWG	Technická pracovní skupina
příloha č. 1	Příloha č. 1 zákona o integrované prevenci
Směrnice o IPPC	Směrnice 96/61/ES o IPPC
Zákon o IPPC	Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů v platném znění
CENIA ÚTOŽP	Česká informační agentura pro životní prostředí, Úsek technické ochrany životního prostředí